ମାଟ୍ରିକ ପରୀକ୍ଷାର୍ଥୀଙ୍କ ପାଇଁ ଆଦର୍ଶ ପ୍ରଶ୍ନୋତ୍ତର ଓ ସୂଚନାବଳୀରେ ସମୃଦ୍ଧ

ମାଟ୍ରିକ ମନ୍ତ୍ର

ମତାମତ ପଠାଇବା ଠିକଣା :
E-mail : matricmantrasamaja@gmail.com
WhatsApp No : 9776223024

୧୫ ଜାନୁଆରୀ ୨୦୨୦

ହାଇସ୍କୁଲ ସାର୍ଟିଫିକେଟ ପରୀକ୍ଷାର୍ଥୀଙ୍କ ପାଇଁ ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ଉତ୍ତରମୂଳକ (OBJECTIVE)/ଦୀର୍ଘ ଉତ୍ତରମୂଳକ (SUBJECTIVE) ପ୍ରଶ୍ନୋତ୍ତର

ତୃତୀୟ ଭାଷା ସଂସ୍କୃତ (TLS)

PART - I (OBJECTIVE)

1. अनुच्छेदं पठित्वा प्रश्नानां शुद्धम् उत्तरं निजभाषया लिखत ।

ओड़िशा प्रदेशस्य सर्वासु नदीषु महानदी दीर्घतमा । छतिशगड़-राज्यस्य अमरकण्टकपर्वतादेषा प्रभवति । उपकूलभूमिषु अनेकासु धारासु प्रवाहिता एषा अन्ते वङ्गोपसागरे लीयते । वर्षाकाले अस्या : धारासु प्राय : प्रलयङ्करी वन्या आयाति । अनया प्रभूतानि धनानि जीवनानि च क्षीयन्ते । वन्याप्रकोपस्य नियन्त्रणाय सम्बलपुरं निकषा पर्वतद्वयस्य मध्ये महानद्या : बन्ध-निर्माण-प्रकल्पो विहित : आसीत् । अस्य प्रकल्पस्य निर्माणकार्यम् अन्ताराष्ट्रिय-ख्यातिसम्पन्न : यन्त्रिप्रवरो विश्वेश्वरेयामहोदय : सम्पादितवान् । हीराकुदनामके स्थाने अयं बन्ध : निर्मित : । ततोऽयं बन्ध : "हीराकुदबन्ध :" इति प्रसिद्धो भवति । स्वाधीनभारतस्य प्रथमप्रधानमन्त्रिणा पण्डितजवाहरलालनेहरुमहोदयेन अस्य बन्धस्य उद्घाटनं कृतम् । तदा प्रभृति जलभाण्डारमिदं बहुलं वन्याया : नियन्त्रणं करोति । अयं बन्ध : विद्युच्छक्ते : उत्पादनाय कृषे : शिल्पस्य च विकाशाय राज्ये गुरुत्वपूर्णा भूमिकां निर्वाहयति । शीततौं विविधकाकलिनिनादिते विशाले जलभाण्डारेऽस्मिन् नौकाविहार : आबालवृद्धनितानां कृते उपभोग्यो भवति । अत : वक्तुं शक्यते - "ओडिशाप्रदेशस्य समृद्धौ हीराकुदबन्धस्य भूमिका महात्त्वपूर्णा ।"

प्रश्ना :-

(क) ओडिशाप्रदेशस्य का दीर्घतमा नदी अस्ति ?
(ख) अमरकण्टकपर्वत : कुत्र अस्ति ?
(ग) महानदी कुत्र लीयते ?
(घ) हीराकुदजलभण्डारं किं करोति ?
(ङ) कुत्र अयं वन्ध : निर्मित : ?
(च) क : अस्य वन्धस्य उद्घाटनं कृतवान् ?
(छ) कदा जलभण्डारे नौकाविहार : उपभोग्य : भवति ?
(ज) क : विश्वेश्वरेयामहोदय : ?

2. अधोलिखितेषु रेखांकितपदानां कारणेन सह विभक्तिं निरूपयत ।

(क) पृथिवी एक : विचित्र : ग्रह : ।
(ख) जगत् परित : आवरणं पर्यावरणम् ।
(ग) पर्यावरणमध्ये एतेषां ग्रहणं भवति ।
(घ) भूमे : प्रदूषणेन रोगा : जायन्ते ।
(ङ) सूक्ष्मात् भूतात् स्थूलस्य भूतस्य च उत्पत्ति : भवति ।

3. शुद्धं संधिविच्छेदं / विधानं वा कुरूत -

(क) परि + आवरणम् (ख) जलाज्जलम्
(ग) यस्य + अर्थ : (घ) भरतश्चापि
(ङ) प्रणयात् + एव (च) पादच्छाया (छ) महान्त्यत्र

4. निर्देशानुसारं व्यासवाक्यं/समस्तपदं/समासनाम वा लिखत -

(क) पुरुषवर्जितम् (बिग्रहवाक्य)
(ख) पर्णनिर्मिता शय्या तासु (समस्तपद)
(ग) पादच्छाया (समास नाम)
(घ) वैहायसगतेन (बिग्रहवाक्य)
(ङ) जीवानां जगत् तस्य (समस्तपद)
(च) शक्तिहीना (बिग्रहवाक्य)
(छ) वायुमण्डलात् (समास नाम)
(ज) महान्ति भूतानि (समस्तपद)

5. अधोलिखितवाक्येषु रेखाङ्कितपदानां संशोधनंकृत्वा लिखत ।

(क) राजा ब्राह्मणान् पाटवस्त्राणि ददाति ।
(ख) ते क्रीडनकान् स्पृहयन्ति ।
(ग) मातरं सरस्वतीं नम : ।
(घ) छात्राणां स्वस्ति भवतु ।
(ङ) शिशून् फलानि न रोचन्ते ।
(च) माता भिक्षुं भोजनं यच्छति ।

6. एकपदेन स्त्रीप्रत्ययगतं रुपं लिखत ।

(क) शर्वस्य जाया (ख) अकृत्रिमा भूमि :
(ग) पठति या (घ) अग्ने : जाया
(ङ) पति : अस्या : अस्ति (च) वैश्य जातीया स्त्री
(छ) मनो : पत्नी (ज) गुण : अस्या : अस्ति

7. अधोलिखितानि पदानि व्यवहृत्य पृथक वाक्यानि रचयत ।

(क) ददति (ख) स्पृहयसि (ग) कुप्यति
(घ) ईष्यन्ति (ङ) मन्यते (च) प्रतिशृणोति
(छ) धारयामि (ज) वषट्

8. शून्यस्थाने शुद्धं प्रकृतिं/प्रत्ययं वा लिखत ।

(क) निष्पन्न : - निस् + ... + क्त
(ख) परिवेष : - परि + विष् + ...
(ग) गृहीत्वा - ..... + क्त्वा
(घ) प्रदूषणेन - प्र + दूष् + ...
(ङ) भार : - ..... + घञ्
(च) चित्तयन्ती - चिन्त् + ... (ङीप्)
(छ) वर्जितम् - ..... + क्त
(ज) आकीर्णम् - आ + कृ + ...

9. प्रदत्तवाक्येषु रेखाङ्कितपदानां मातृभाषया अर्थं लिखत ।

(क) प्रासादाग्रे विमानैर्व वैहायसगतेन वा ।
(ख) सीते यथा त्वां वक्ष्यामि ।
(ग) अतीव वातस्तिमिरं वुभुक्षा चाति नित्यश : ।
(घ) तत् पर्यावरणम् उच्यते ।
(ङ) वेष्टने परिवेष : स्यात् भानो : सविधमण्डले ।
(च) अग्ने : आप :, अद्भ्य : पृथिवी ।
(छ) परित : विष्यते अनेन इति परिवेष : ।

10. प्रदत्तवाक्येषु रेखाङ्कितपदानि आधृत्य प्रश्ननिर्माणं कुरुत ।

(क) यत्र विभिन्नरूपेण जीवनजगत : विकास : अभवत् ।
(ख) पर्यावरणे एतानि भूतानि गृहीतानि ।
(ग) अमरकोषे परिवेष : इति शब्द : उपलब्ध : ।
(घ) वायुमण्डलात् प्राणवायुं च गृहीत्वा जीवन्ति ।
(ङ) प्राणिन : भूमे : भोजनं जलात् जलम् ।
(च) तस्या : संरक्षणेन सर्वं संरक्षितं भवति ।

ଉତ୍ତରମାଳା

୧. (କ) ମହାନଦୀ ଓଡ଼ିଶା ପ୍ରଦେଶର ସବୁଠାରୁ ଦୀର୍ଘ ନଦୀ ଅଟେ ।
(ଖ) ଛତିଶଗଡ଼ ରାଜ୍ୟରେ ଅମରକଣ୍ଟକ ପର୍ବତ ଅବସ୍ଥିତ ।
(ଗ) ମହାନଦୀ ବଙ୍ଗୋପସାଗରରେ ଲୀନ ହୋଇଛି ବା ମିଶିଯାଇଛି ।
(ଘ) ହୀରାକୁଦ ଜଳଭଣ୍ଡାର ବହୁଳ ବନ୍ୟାକୁ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କରୁଛି ।
(ଙ) ହୀରାକୁଦ ନାମକ ସ୍ଥାନରେ ଏହି ବନ୍ଧ ନିର୍ମିତ ହୋଇଛି ।
(ଚ) ଭାରତର ପ୍ରଥମ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ପଣ୍ଡିତ ଜବାହରଲାଲ ନେହରୁ ଏହି ବନ୍ଧକୁ ଉଦ୍‌ଘାଟନ କରିଥିଲେ ।
(ଛ) ଶୀତଋତୁରେ ଜଳଭଣ୍ଡାରରେ ନୌକାବିହାର ଉପଭୋଗ୍ୟ ହୋଇଥାଏ ।
(ଜ) ହୀରାକୁଦ ବନ୍ଧର ନିର୍ମାତା ବିଶ୍ୱେଶ୍ୱରେୟା ଜଣେ ଆନ୍ତରାଷ୍ଟ୍ରିୟ ଖ୍ୟାତିସଂପନ୍ନ ଯନ୍ତ୍ରୀ ବା ଇଞ୍ଜିନିୟର ଅଟନ୍ତି ।

୨. (କ) କର୍ତ୍ତରି ପ୍ରଥମା (ଖ) ପରିତଃ ଯୋଗେ ଦ୍ୱିତୀୟା
(ଗ) କୃତ୍ ଯୋଗେ ଷଷ୍ଠୀ (ଘ) ହେତୌ ପଞ୍ଚମୀ
(ଙ) ଜନିକର୍ତ୍ତୁଃ ପ୍ରକୃତିଃ ପଞ୍ଚମୀ

୩. (କ) ପର୍ଯ୍ୟାବରଣମ୍ (ଖ) ଜଳାତ୍ + ଜଳମ୍
(ଗ) ଯସ୍ୟାର୍ଥଃ (ଘ) ଭରତଃ + ଚ + ଅପି
(ଙ) ପ୍ରଣୟାଦେବ (ଚ) ପାଦ + ଛାୟା (ଛ) ମହାନ୍ତି+ ଅତ୍ର

୪. (କ) ପୁରୁଷୈଃବର୍ଜିତମ୍ (ଖ) ପର୍ଣଶଯ୍ୟାସୁ
(ଗ) ଷଷ୍ଠୀ ତତ୍‌ପୁରୁଷଃ (ଘ) ବୈହାୟସଂ ଗତଃ ତେନ
(ଙ) ଜୀବଜଗତଃ (ଚ) ଶକ୍ତ୍ୟାହୀନା
(ଛ) ଷଷ୍ଠୀ ତତ୍‌ପୁରୁଷଃ (ଜ) ମହାଭୂତାନି

୫. (କ) ରାଜା ବ୍ରାହ୍ମଣଭ୍ୟଃ ପାଟବସ୍ତ୍ରାଣି ଦଦାତି ।
(ଖ) ତେ କ୍ରୀଡ଼ନକେଭ୍ୟଃ ସ୍ପୃହୟନ୍ତି ।
(ଗ) ମାତ୍ରେ ସରସ୍ୱତ୍ୟୈ ନମଃ
(ଘ) ଛାତ୍ରେଭ୍ୟଃ ସ୍ୱସ୍ତି ଭବତୁ ।
(ଙ) ଶିଶୁଭ୍ୟଃ ଫଳାନି ନ ରୋଚନ୍ତେ ।
(ଚ) ମାତା ଭିକ୍ଷବେ ଭୋଜନଂ ଯଚ୍ଛତି ।

୬. (କ) ଶର୍ବାଣୀ (ଖ) ସ୍ତ୍ରୀ (ଗ) ପଠନ୍ତୀ (ଘ) ଅଗ୍ରାୟୀ
(ଙ) ପତିବନ୍ୟୀ (ଚ) ବୈଶ୍ୟା (ଛ) ମନାୟୀ (ଜ) ଗୁଣବତୀ

୭. (କ) ରାଜାନଃ ଦରିଦ୍ରେଭ୍ୟଃ ଧନାନି ଦଦତି ।
(ଖ) ତ୍ୱଂ ଜ୍ଞାନାୟ ସ୍ପୃହୟସି । (ଗ) ରାମଃ ଶ୍ୟାମାୟ କୁପ୍ୟତି ।
(ଘ) ଦୁର୍ଜନାଃ ସଜ୍ଜନେଭ୍ୟଃ ଈର୍ଷ୍ୟନ୍ତି ।
(ଙ) ରାମଃ ହରିଂ ତୃଣାୟ ମନ୍ୟତେ ।
(ଚ) ପିତା ପୁତ୍ରାୟ କ୍ରୀଡ଼ନକଂ ପ୍ରତିଶୃଣୋତି ।
(ଛ) ଅହଂ କସ୍ମୈ କିଞ୍ଚିତ୍ ନ ଧାରୟାମି ।
(ଜ) ଇନ୍ଦ୍ରାୟ ପୁଷ୍ପାଣି ବଷଟ୍ ।

୮. (କ) ପଦ୍ (ଖ) ଘଞ୍ (ଗ) ଗ୍ରହ୍ (ଘ) ଲ୍ୟୁଟ୍
(ଙ) ତ୍ରୁ (ଚ) ଶତୃ (ଛ) ବୁଞ୍ (ଜ) କ୍ତ

୯. (କ) ଆକାଶ ମାର୍ଗରେ ଗମନ ଦ୍ୱାରା (ଖ) କହିବି
(ଗ) ଭୋଜନର ଇଚ୍ଛା (ଘ) କୁହାଯାଏ (ଙ) ସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କର
(ଚ) ଜଳ (ଛ) ବ୍ୟାପି ଥାଏ ।

୧୦. (କ) ଯତ୍ର ବିଭିନ୍ନରୂପେଣ କସ୍ୟ ବିକାସଃ ଅଭବତ୍ ?
(ଖ) କୁତ୍ର ଏତାନି ଭୂତାନି ଗୃହୀତାନି ?
(ଗ) ଅମରକୋଷେ ପରିବେଷ୍ଟ ଇତି କଃ ଉପଲବ୍ଧଃ ?
(ଘ) କସ୍ମାତ୍ ପ୍ରାଣବାୟୁଂ ଚ ଗୃହୀ ତ୍ୱା ଜୀବନ୍ତି ?
(ଙ) ପ୍ରାଣିନଃ କସ୍ୟାଃ ଭୋଜନଂ, ଜଳାତ୍ ଜଳମ୍ ?
(ଚ) ତସ୍ୟାଃ କେନ ସର୍ବଂ ସଂରକ ଷିତଂ ଭବତି ?

PART - II (SUBJECTIVE)

1. निजभाषया प्रायश : वाक्यत्रयेण उत्तरं लिखत (गद्यभागात्)

(क) किं तावत् पर्यावरणम् ?

ଉ. ପରି ଓ ଆବରଣ ଏହି ଦୁଇଟି ଶବ୍ଦର ମିଳନରେ 'ପର୍ଯ୍ୟାବରଣ' ଶବ୍ଦ ନିଷ୍ପନ୍ନ ହୋଇଛି । ଏହି ପୃଥିବୀ ଏକ ବିଚିତ୍ର ଗ୍ରହ ଅଟେ । ଏହି ଗ୍ରହର ଚତୁରପାଖରେ ଯେଉଁ ନୈସର୍ଗିକ ଆବରଣ ରହିଛି, ତାହା ପର୍ଯ୍ୟାବରଣ ରୂପେ ବିଦିତ ଅଟେ । ଏହି ପର୍ଯ୍ୟାବରଣ ପ୍ରାଣୀ ବା ଜୀବଜନ୍ତୁ ଓ ଉଦ୍ଭିଦ ବା ବୃକ୍ଷଲତାମାନଙ୍କର କଲ୍ୟାଣ ସାଧନ କରିଥାଏ ।

(ଖ) पर्यावरणे केषां ग्रहणं भवति ?

ଉ. ପର୍ଯ୍ୟାବରଣ ମଧ୍ୟରେ ପଞ୍ଚ ମହାଭୂତକୁ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଛି । ସେହି ମହାଭୂତଗୁଡ଼ିକ ହେଲେ- ପୃଥିବୀ, ଜଳ, ଅଗ୍ନି, ବାୟୁ ଓ ଆକାଶ । ସୃଷ୍ଟି ପ୍ରକ୍ରିୟାକ୍ରମରେ ସୂକ୍ଷ୍ମଭୂତରୁ ସ୍ଥୂଳଭୂତର ଉତ୍ପତ୍ତି ହୋଇଛି । ଯଥା- ଆକାଶରୁ ବାୟୁ, ବାୟୁରୁ ଅଗ୍ନି, ଅଗ୍ନିରୁ ଜଳ ଓ ଜଳରୁ ପୃଥିବୀ । ତେଣୁ ସ୍ଥୂଳରୂପା ପୃଥିବୀରେ ଅନ୍ୟ ମହାଭୂତଗୁଡ଼ିକ ସଂଯୁକ୍ତ ହୋଇରହିଛନ୍ତି ।

(ଗ) कथं जीवजगत् सुरक्षितं भविष्यति ?

ଉ. ଭୌତିକ ଓ ଜୈବିକ ଭେଦରେ ପର୍ଯ୍ୟାବରଣ ଦୁଇଭାଗରେ ବିଭକ୍ତ । ଭୌତିକ ପର୍ଯ୍ୟାବରଣରେ ପଞ୍ଚ ମହାଭୂତ ଯଥା- ଆକାଶ, ବାୟୁ, ଅଗ୍ନି, ଜଳ ଓ ପୃଥିବୀ ଏବଂ ଜୈବିକ ପର୍ଯ୍ୟାବରଣରେ ଉଦ୍ଭିଦ ଜଗତ ଓ ପ୍ରାଣି ଜଗତକୁ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଛି । ପ୍ରାଣିମାନେ ଭୂମିରୁ ଭୋଜନ, ଜଳରୁ ଜଳ, ବାୟୁମଣ୍ଡଳରୁ ପ୍ରାଣବାୟୁକୁ ଗ୍ରହଣ କରି ବଞ୍ଚିଥାନ୍ତି । ଏଣୁ ଭୌତିକ ପର୍ଯ୍ୟାବରଣର ସୁରକ୍ଷା ହେଲେ ଜୀବଜଗତ ସୁରକ୍ଷିତ ହୋଇପାରିବ ।

(घ) कथं पृथिव्या : संरक्षणं कर्त्तव्यम् ?

ଉ. ପୃଥିବୀ ଆମର ମାଆ । ଏହି ପୃଥିବୀ ଜୀବଜଗତ, ବୃକ୍ଷଜଗତ, ରତ୍ନ ଓ ଖଣିଜଦ୍ରବ୍ୟଗୁଡ଼ିକୁ ଧାରଣ କରିଛି । ଭୂମି ପ୍ରଦୂଷଣ ଦ୍ୱାରା ରୋଗଜାତ ହୁଏ । ବୃକ୍ଷଚ୍ଛେଦନ ଓ ଅତ୍ୟଧିକ ରାସାୟନିକ ଓ କୀଟନାଶକ ବିଷ ପ୍ରୟୋଗ ଦ୍ୱାରା ଭୂମି ଦୂଷିତ ଓ ଶକ୍ତିହୀନ ହୋଇପଡୁଛି । ଏହି ଭୂମିକୁ ପ୍ରକୃତି କୁହାଯାଏ । ଏଣୁ ଏହି ଭୂମି ବା ପୃଥିବୀର ସଂରକ୍ଷଣ ଦ୍ୱାରା ସବୁ ସୁରକ୍ଷିତ ରହିପାରିବ । ଏଣୁ ପୃଥିବୀର ସଂରକ୍ଷଣ ଆବଶ୍ୟକ ।

2. पद्य भागात् वाक्यत्रयेण उत्तरं कुरुत ।

(क) कीदृशं वनं गन्तुं सीता समर्था इति अवदत् ?

ଉ. ପତି ପରାୟଣା ସୀତା ତ୍ରିଲୋକର କୌଣସି ସୁଖ କାମନା କରି ନ ଥିଲେ । ତାଙ୍କର ଏକମାତ୍ର ଚିନ୍ତା ଥିଲା ନିଜର ପତିବ୍ରତା ଧର୍ମର ପରିପାଳନ । ପିତ୍ରାଳୟରେ କନ୍ୟା ସୁଖରେ ବାସ କଲା ପରି ସେ ସ୍ୱାମୀ ରାମଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ସହିତ ଆନନ୍ଦରେ ଦୁର୍ଗମ, ନିର୍ଜନ, ବିବିଧଶ୍ୱାପଦ ତଥା ହିଂସ୍ରଜନ୍ତୁ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ଅରଣ୍ୟରେ ବାସ କରିବାକୁ ସମର୍ଥ ବୋଲି କହିଥିଲେ ।

(ख) कथं दु :खतरं वनम् ?

ଉ. ବନବାସ କାଳରେ ଦିନର କର୍ମକ୍ଲାନ୍ତିକୁ ଅପନୋଦନ କରିବା ପାଇଁ ସ୍ୱୟ ଭଗ୍ନପତ୍ର ଶଯ୍ୟାରେ ଭୂମି ଉପରେ ଶୟନ କରିବାକୁ ହୁଏ, ଅନେକ ସମୟ ଅନାହାରରେ ରହିବାକୁ ପଡ଼େ । ପ୍ରସାଧନ ଅଭାବରୁ ଜଟାଭାର ବହନ କରିବାକୁ ହୁଏ ଏବଂ ବଲ୍‌କଳକୁ ବସ୍ତ୍ର ରୂପେ ପରିଧାନ କରିବାକୁ ପଡ଼େ । ଭୟଙ୍କର ପବନ, ଘନ ଅନ୍ଧକାର ଓ ବୁଭୁକ୍ଷା ସାଙ୍ଗକୁ ବନରେ ବହୁ ଭୟର କାରଣ ମଧ୍ୟ ରହିଛି । ଏଣୁ ବନ ଦୁଃଖକର ଅଟେ ।

(ग) सीता कीदृशे वने कथं निवत्स्यति अवदत् ?

ଉ. ରାମ ସୀତାଙ୍କୁ ବନକୁ ନେବାକୁ ଅନିଚ୍ଛା ପ୍ରକାଶ କରନ୍ତେ ପତି ପରାୟଣା ସୀତା ରାମଙ୍କୁ ବୁଝାଇବାକୁ ଯାଇ କହିଲେ - ହେ ପ୍ରଭୁ ଜନଶୂନ୍ୟ, ଦୁର୍ଗମ, ହିଂସ୍ରଜନ୍ତୁରେ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ଅରଣ୍ୟରେ ମୁଁ ତୁମ ସହିତ ସୁଖରେ ବାସ କରିବି । ତିନିଲୋକର ସୁଖକୁ କାମନା ନ କରି କେବଳ ପତିବ୍ରତା ଧର୍ମକୁ ପାଳନ କରିବି । ଯେପରି ପିତ୍ରାଳୟରେ ସୁଖରେ ଥିଲି ସେହିପରି ତୁମର ସ୍ନେହ ଓ ସାନିଧ ଲାଭ କରି ମୁଁ ଅରଣ୍ୟରେ ମଧ୍ୟ ସୁଖରେ ରହିପାରିବି ।

3. गद्यभागात् निजभाषया संक्षेपेण उत्तरं कुरुत ।

(क) किं पर्यावरणम् उच्यते ?

ଉ. ପୃଥିବୀ ଚତୁରପାଖରେ ଯେଉଁ ନୈସର୍ଗିକ ଆବରଣ ରହିଛି ତାହାକୁ ପର୍ଯ୍ୟାବରଣ କୁହାଯାଏ ।

(ख) पर्यावरणशब्द : कथं निष्पन्न : भवति ?

ଉ. 'ପରି', 'ଆବରଣ' ଏହି ଦୁଇଟିର ସଂଯୋଗରେ ପର୍ଯ୍ୟାବରଣ ଶବ୍ଦ ନିଷ୍ପନ୍ନ ହୋଇଛି ।

(ग) कानि पंचमहाभूतानि ?

ଉ. ପୃଥିବୀ, ଜଳ, ଅଗ୍ନି, ବାୟୁ ଓ ଆକାଶ ଏହି ପାଞ୍ଚଟି ପଞ୍ଚ ମହାଭୂତ ଅଟନ୍ତି ।

(घ) पर्यावरणं कतिविधम् ?

ଉ. ଭୌତିକ ଓ ଜୈବିକ ଭେଦରେ ପର୍ଯ୍ୟାବରଣ ଦୁଇ ପ୍ରକାର ।

(ङ) भौतिपर्यावरणे केषां ग्रहणं भवति ?

ଉ. ଭୌତିକ ପର୍ଯ୍ୟାବରଣରେ ପଞ୍ଚ ମହାଭୂତକୁ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଛି ।

(च) का अस्माकं माता ?

ଉ. ପୃଥିବୀ ଆମର ମା' ଅଟନ୍ତି ।

(छ) कस्या : प्रदूषणेन रोगा : जायन्ते ?

ଉ. ଭୂମି ପ୍ରଦୂଷିତ ହେଲେ ରୋଗଜାତ ହୁଏ ।

(ज) कथं भूमि : प्रदूषिता शक्तिहीना च भवति ?

ଉ. ବୃକ୍ଷଚ୍ଛେଦନ, ଅତ୍ୟଧିକ ରାସାୟନିକ ସାର ଓ କୀଟନାଶକ ବିଷ ପ୍ରୟୋଗ ଦ୍ୱାରା ଭୂମି ଦୂଷିତ ଓ ଶକ୍ତିହୀନ ହେଉଛି ।

4. पद्यभागात् निजभाषया संक्षेपेण उत्तरं कुरुत ।

(क) वनं कै : वर्जितं कै : आकीर्णं च भवति ?

ଉ. ବନ ପୁରୁଷବର୍ଜିତ ଓ ନାନା ମୃଗଗଣରେ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଟେ ।

(ख) सीता कान् अचिन्तयन्ती वने सुखेन निवत्स्यति ?

ଉ. ସୀତା ତିନିଲୋକର ସୁଖ ବିଷୟରେ ଚିନ୍ତା ନ କରି ବଣରେ ସୁଖରେ ବାସ କରିବେ ।

(ग) सीता वाल्ये कुत्र सुखेन अवसत् ?

ଉ. ସୀତା ପିଲାଦିନେ ପିତ୍ରାଳୟରେ ସୁଖରେ ବାସ କରୁଥିଲେ ।

(घ) कदा कुत्र भूतले सुप्यते ?

ଉ. ବନରେ ରାତ୍ରିକାଳରେ ଭୂମିରେ ଶୟନ କରିବାକୁ ହୁଏ ।

(ङ) कथं सीता मैथिली इति कथ्यते ?

ଉ. ସୀତା ମିଥିଳାର ରାଜକନ୍ୟା ହୋଇଥିବାରୁ ତାଙ୍କୁ ମୈଥିଳୀ କୁହାଯାଏ ।

(च) वने कीदृशम् अम्बरं धार्यते कुत्र सुप्यते च ?

ଉ. ବଣରେ ବଲ୍କଳରୂପୀ ବସ୍ତ୍ର ଧାରଣ କରାଯାଏ ଏବଂ ପତ୍ରଶଯ୍ୟାରେ ଶୋଇବାକୁ ପଡ଼େ ।

5. संस्कृतेन अनुवादं कुरुत ।

(क) सिंह शृगालकु तृण परि मनେ करे ।
ଅନୁବାଦ - ସିଂହଃ ଶୃଗାଳଂ ତୃଣାୟ ମନ୍ୟତେ ।

(ख) पिता कृष्णङ्कु चान्द देखाइलେ ।
ଅନୁବାଦ - ପିତା କୃଷ୍ଣାୟ ଚନ୍ଦ୍ରମ୍ ଅଦର୍ଶୟତ୍ ।

(ग) प्रजामाने राजाङ्कु दुःख जणान्ति ।
ଅନୁବାଦ- ପ୍ରଜାଃ ରାଜ୍ଞେ ଦୁଃଖଂ ନିବେଦୟନ୍ତି ।

(घ) सन्तानमानङ्कर मङ्गल हेउ एहा पିତାमाता ଋହାଁନ୍ତି ।
ଅନୁବାଦ-ସନ୍ତନେଭ୍ୟଃ ସ୍ୱସ୍ତିଭବତୁ ଇତି ପିତାମାତା ଚ/ପିତରୌ ଇଚ୍ଛତଃ ।

(ङ) आम्बमानङ्कु खेल भल लागे ।
ଅନୁବାଦ - ଅସ୍ମଭ୍ୟଂ କ୍ରୀଡ଼ା ରୋଚତେ ।

(च) जेजेमा नातिमानङ्कु गप कहुछन्ति ।
ଅନୁବାଦ- ପିତାମହୀ ନପ୍ତୃଭ୍ୟଃ ଗଳଂ କଥୟତି ।

(छ) माआ मन्दिररେ भିକारिमानङ्कु खाइबाकु दिअନ्ति ।
ଅନୁବାଦ - ମାତା ମନ୍ଦିରେ ଭିକ୍ଷୁକେଭ୍ୟଃ ଭୋଜନଂ ଦଦାତି ।

(ज) भीम दुःशासन पाଇଁ समर्थ अटन्ति ।
ଅନୁବାଦ - ଭୀମଃ ଦୁଃଶାସନାୟ ଅଳମ୍ ଭବତି ।

(झ) समस्ते ଜ୍ଞାନକୁ आदर करिବା ଉଚିତ୍ ।
ଅନୁବାଦ - ସର୍ବେ ଜ୍ଞାନାୟ ସ୍ପୃହୟେୟୁଃ ।

(ञ) बापा काहାठारु किଛି धार करନ୍ତି नାହିଁ ।
ଅନୁବାଦ - ପିତା କସ୍ମୈ କିଞ୍ଚିତ ନ ଧାରୟତି ।

तृतीय भाषा हिन्दी (TLH)

PART - I (OBJECTIVE)

1. निम्न प्रश्नों के उत्तर एक एक वाक्य में दीजिए :

(क) कौन अपनी इच्छा से घरबार छोड़ देते हैं ?
(ख) भारत कब पराधीन था ?
(ग) अंग्रेज क्या मान गये ?
(घ) देश को आजाद करने में किनका योगदान रहा ?
(ङ) स्वामीजी बूढापे का बैकुण्ठ किसे मानते हैं ?

2). निम्न प्रश्नो के उत्तर एक-एक शब्द में दीजिए ?

(क) स्वामीजी के गुरु कौन थे ?
(ख) धर्मसभा कहाँ हो रही थी ?
(ग) सन्यासी संसार को क्या समझते हैं ?
(घ) स्वामीजी इंग्लैण्ड़ में कब तक रहे ?
(ङ) भारत के देवता हमारा क्या करते हैं ?

3. खाली जगहें भरिए :

(क) जीवन का वरदान ..... है ।
(ख) स्वामीजी ने अपने असंख्य ..... को मानव-सेवा, ज्ञान तथा धर्म-प्रचार में लगाया ।
(ग) भारत मेरे बचपन का ..... है ।
(घ) प्रत्येक भारतीय स्वामीजी के लिए ..... था ।
(ङ) स्वामीजी अपने गुरु के नाम से ..... बनाया ।

4. निम्न प्रश्नों के उत्तर एक-एक वाक्य में दीजिए :

(क) हमें किससे नहीं डरना जाहिए ?
(ख) "आप आप ही चरे ।"- यह कैसी प्रवृत्ति है ?
(ग) मनुष्य वित्त पाकर क्या हो जाता है ?
(घ) किसके बड़े विशाल हाथ हैं ?
(ङ) वेद किसका प्रमाण देते हैं ?

5. निम्न प्रश्नों के उत्तर एक-एक शब्द में दीजिए :

(क) कवि कैसी मृत्यु को प्राप्त करने का परामर्श दे रहे हैं ?
(ख) जो अधीर होकर अहंकारी बनजाते हैं वे तो सच में क्या हैं ?
(ग) पुराण पुरुष हमारे क्या हैं ?
(घ) फलानुसार किसके बाह्य भेद हैं ?
(ङ) हमारे साथ कौन हैं ?

6. निर्देशानुसार उत्तर दीजिए :

(क) 'पंडित' शब्द का भाववाचक संज्ञा रूप लिखिए ।
(ख) 'संन्यासी' किस प्रकार की संज्ञा है ?
(ग) "वहाँ बड़ी धर्मसभा हो रही थी ।" - इस वाक्य से विशेषण छाँटिए ।
(घ) 'वह + के लिए' का सही रुप लिखिए ।
(ङ) गर्व से कहो कि मैं भारतीय हूँ - इस वाक्य से अव्यय छाँटिए ।

7. निर्देशानुसार उत्तर दीजिए :

(क) 'भारतीय' शब्द से प्रत्यय छाँटिए ।
(ख) 'अनुगामी' शब्द से उपसर्ग छाँटिए ।
(ग) 'सनाथ' का विलोमशब्द लिखिए ।
(घ) 'आजाद' का समानार्थी शब्द लिखिए ।
(ङ) 'अभीभुत' का सही वर्त्तनी लिखिए ।

8. निर्देशानुसार उत्तर दीजिए :

(क) 'सेवा' का बहुवचन रुप लिखिए ।
(ख) 'अंग्रजों का' शब्द का एकवचन रुप लिखिए ।
(ग) 'संन्यासी' का लिंग परिवर्त्तन कीजिए ।
(घ) 'मृत्यु' शब्द का लिंग बताइए ।
(ङ) पुलिंग शब्द छाँटिए- प्रवृत्ति, जीवन, धर्मसभा

9. निर्देशानुसार उत्तर दीजिए :

(क) संयुक्त क्रिया पहचानिए : रोना, रुलाना, रोने लगना, नहीं रोना ।
(ख) 'धोना' का प्रथम प्रेरणार्थक क्रिया रूप लिखिए ।
(ग) उन्हीं के नाम से रामकृष्ण मिशन ..... ।
(खाली स्थान पर 'बनाना' क्रिया का भूतकाल में प्रयोग कीजिए)
(घ) 'अंग्रेज मान गये' । इस वाक्य के क्रिया पद को छाँटिए ।
(ङ) अकर्मक क्रिया छाँटिए : पीना, गाना, जाना, खाना ।

10. निर्देशानुसार उत्तर दीजिए ।

(क) 'में' का प्रयोग किस कारक में होता है ?
(ख) मुझे कटक जाना पड़ा । (रेखांकित पद का कारक का नाम लिखिए)
(ग) जीवों ..... दया करो ।
(खाली स्थान पर सही परसर्ग लिखिए)
(घ) भारत पराधीन है । (इस वाक्य को भूतकाल में बदलिए ।
(ङ) 'सालों पहले के बात है ।' - वाक्य का शुद्ध रूप लिखिए ।

ANSWERS

1. (क) संन्यासी अपनी इच्छा से घरबार छोड़ देते हैं ।
(ख) सालों पहले अर्थात १७ अगस्त १९४५ के पहले कुछ साल के लिए भारत पराधीन था ।
(ग) अंग्रेज मान गए कि भारत में गरीबी भले ही हो ।, लेकिन वह ऊँचे विचारों और चिन्तन का धनी है,अगुवा है ।
(घ) देश को आजाद करनें में स्वामी विवेकानंद जैसे संन्यासियों का योगदान रहा ।
(ङ) स्वेमीजी बुढ़ापे का बैकुण्ठ भारत को मानते हैं ।
2. (क) रामकृष्ण परमहंस (ख) अमेरीका में
(ग) माया का जंजाल (ङ)एक साल (ङ) भरण पोषण
3. (क) स्वतंत्रता (ख) अनुयायियों (ग) हिण्डोला
(घ) भाई (ङ) रामकृष्ण मिशन
4. (क) हमें मृत्यु से नहीं डरना चाहिए ।
(ख) 'आप आप ही चरे' - यह पशुप्रवृत्ति है ।
(ग) मनुष्य वित्त पाकर मदांध हो जाता है ।
(घ) दयालु दीनबंधु के बड़े विशाल हाथ हैं ।
(ङ) वेद प्रमाण देते हैं कि हम में अन्तर की एकता है ।
5. (क) सुमृत्यु (ख) भाग्यहीन (ग) पिता
(घ) कर्म (ङ) त्रिलोकनाथ
6. (क) पांडित्य (ख) जातिवाचक संज्ञा
(ग) बड़ी (घ) उसके लिए (ङ) कि
7. (क) ईय (ख) अनु (ग) अनाथ
(घ) स्वतंत्र (ङ) अभिभूत
8. (क) सेवाएँ (ख) अंग्रेजका (ग) संन्यासिनी
(घ) स्त्रीलिंग (ङ) जीवन
9. (क) रोने लगना (ख) धुलाना (ग) बनाया
(घ) मान गये (ङ) जाना
10. (क) अधिकरण (ख) कर्त्ता कारक (ग) पर
(घ) भारत पराधीन था
(ङ)